

Upplaga 8

Torgny Håstad
Köprätt

OCH ANNAN
KONTRAKTSRÄTT

iUSTUS

TORGNY HÅSTAD

Köprätt

– och annan kontraktsrätt

Åttonde omarbetade upplagan

§
iUSTUS
FÖRLAG

© Författaren och Iustus Förlag AB, Uppsala 2025
Upplaga 8:1
ISBN 978-91-7737-215-8
Produktion: eddy.se ab, Visby 2025
Omslag: John Persson
Förlagets adress: Box 1994, 751 49 Uppsala
Telefon: 018-65 03 30
Webbadress: www.iustus.se, e-post: kundtjanst@iustus.se
Printed by Eurographic Group, 2025

Förord till åttonde omarbetade upplagan

Denna bok handlar om köprätten enligt 1990 års köplag och 2022 års konsumentköplag samt 1992 års produktansvarslag. Dessutom behandlas konsumentkrediter, avbetalningsköp, finansiell leasing, missbruk av betal-instrument samt återförsäljning, kommission och handelsagentur.

Eftersom den nya köplagen påverkats och kompletteras av den kommersiella standardavtalsrätten, uppmärksammas denna tämligen ingående. Väsentliga avvikelser från köplagen i FN-konventionen 1980 om internationella köp (CISG) är inflikade i sina sammanhang.

Läsare som redan behärskar kontraktsrätt men vill få kännedom om eller mina kommentarer till HD:s praxis under de senaste åren rekommenderas att gå till rättsfallsregistret och därifrån slå upp de sidor i boken där färskare rättsfall behandlas.

Jag har under revisionen gjort en del justeringar av äldre text, t.ex. i 4.2.5 och 5.2.6 ang. leverantörens skadeståndsskyldighet enligt NL och liknande standardavtal, men dessa ställen kan inte fullständigt anges här.

Framställningen är avsiktligt ojämn. Hellre än att använda sidutrymmet till en jämntjock deskriptiv framställning av bl.a. köprättens alla delar har jag utelämnat eller styvmoderligt behandlat avsnitt som är praktiskt mindre viktiga eller saknar principiellt intresse och som praktikern med goda grundkunskaper lätt kan lära sig själv när saken aktualiseras (t.ex. allehanda fraktklausuler). I stället betonas rättspolitik och de övergripande principerna samt förs i principiella delar ingående diskussioner.

Boken riktar sig till nybörjare i kontraktsrätt, domare i HD och jurister däremellan.

Texten innehåller åtskilliga rättsfallsanalyser, vilka kan upplevas som onödiga av läsare som bara vill lära sig vad HD skrivit. Studenter bör emellertid tidigt inse att juridik handlar om mer än lärande. Rättsfallsanalyser stimulerar till kritiskt tänkande, en huvuduppgift för svenska universitet. Mina analyser ger bra underlag för egna reflektioner och seminarier. I den

andra änden av läsekretsen är förhoppningen att analysen ska leda till vissa omprövningar. Under mina år i HD 1998–2010 omprövades antagna rättsgrundsatser fem gånger i plenum. I tre (indirekt fyra) av målen var jag referent och initiativtagare redan vid beviljandet av prövningstillstånd och/eller vid föredragningen på avdelningen).

Det förutsätts att läsaren har tillgång till lagbok vid studium av texten.

Påpekanden av fel eller oklarheter mottas tacksamt på epost till torgny.hastad@jur.uu.se eller t.hastad@telia.com.

F.d. universitetslektorn i köprätt, sedermera justitierådet Ingemar Persson har spontant hjälpt mig med korrekturläsning av en stor del av texten. Han tackas hjärtligt.

Uppsala 23 juli 2025

Torgny Håstad

Innehåll

Förord till åttonde omarbetade upplagan 5

Förkortningslista 13

1. Inledning 15

- 1.1 Lagregleringen och föremålen för framställningen 15
- 1.2 Motiv som rättskälla 19
- 1.3 Den köprättsliga litteraturen 22

AVDELNING I KÖPLAGEN

2. Köplagens tillämpningsområde 27

- 2.1 Köp av lös egendom 27
 - 2.1.1 Köp 27
 - 2.1.2 Lös egendom 29
- 2.2 Avtalsparterna 31
- 2.3 Avtalsfrihet 32

3. Varans avlämnande, riskens övergång m.m. 38

- 3.1 Avlämnandets betydelse 38
- 3.2 Hämtningsköp 40
- 3.3 Transportköp 40
- 3.4 Tiden för avlämnandet 41
- 3.5 Säljarens innehållanderätt 42
- 3.6 Risken för varan 43

4. Säljarens dröjsmål 47

- 4.1 När föreligger dröjsmål? 47
- 4.2 Påföljder 48
 - 4.2.1 Fullgörelse 48
 - 4.2.2 Hävning 52

- 4.2.3 Skadestånd 57
 - Inledning* 57
 - 1990 års köplag* 61
- 4.2.4 Reklamation 72
- 4.2.5 Standardavtal 74

5. Faktiska fel i varan 78

- 5.1 När föreligger fel? 79
 - 5.1.1 Överensstämmelse med avtalet 79
 - 5.1.2 Utfyllande regler 81
 - 5.1.3 Ansvar för uppgifter 86
 - 5.1.4 Befintligt skick och andra egenskapsfriskrivningar 91
 - 5.1.5 Auktion 96
 - 5.1.6 Köparens kännedom om felet. Undersökning av varan före köpet 97
 - 5.1.7 Avgörande tidpunkt för felbedömningen. Garantier 102
- 5.2 Påföljder 109
 - 5.2.1 Undersökning efter avlämnandet. Reklamation och preskription 110
 - 5.2.2 Avhjälpande och omleverans 117
 - 5.2.3 Prisavdrag 123
 - 5.2.4 Hävning 125
 - 5.2.5 Skadestånd 127
 - Inledning* 127
 - 1990 års köplag* 130
 - 5.2.6 Friskrivningar rörande påföljder. Standardavtal 136

6. Rådighetsfel 147

7. Rättsliga fel 158

- 7.1 När gäller en tredje mans anspråk mot köparen? 159
 - 7.1.1 Tredje man har bättre rätt till just den köpta varan 159
 - 7.1.2 Varan tas i anspråk för säljarens skulder 163
- 7.2 Köprättsliga konsekvenser 167

8. Gemensamma bestämmelser om påföljder vid säljarens avtalsbrott 170

- 8.1 Rätt att hålla inne betalningen 170
- 8.2 Partiellt avtalsbrott 171
- 8.3 Gränsen mellan dröjsmål och fel 171
- 8.4 Hävning vid successiv leverans 173
- 8.5 Krav mot underleverantör 173

9. Köparens skyldigheter 179

- 9.1 Inledning 179
- 9.2 Betalningen 179
 - 9.2.1 Utfyllande regler 179
 - 9.2.2 Påföljder. Sakrättsligt skydd 185
 - Fullgörelse* 185
 - Hävning (obligationsrättsligt)* 185
 - Hävningsrättens sakrättsliga skydd* 188
 - Skadestånd och ränta* 191
 - Reklamation* 192
 - 9.2.3 Avbeställning 193
- 9.3 Bristande medverkan före avlämnandet 194
- 9.4 Dröjsmål med mottagandet av varan 195

10. Befarat avtalsbrott 196

- 10.1 Stoppningsrätt 196
- 10.2 Hävning 198
- 10.3 Konkurs och företagsrekonstruktion. Massaansvar 200

11. Gemensamma bestämmelser om hävning och omleverans 207

12. Skadeståndets omfattning 209

- 12.1 Inledning 209
- 12.2 Skadeståndsberäkningen i allmänhet 213
- 12.3 Vad är indirekt förlust? 218
 - Sammanfattning med lagförslag* 222
- 12.4 Skyldighet att begränsa skadan. Jämkning 223
- 12.5 Produktskador 225
 - 12.5.1 Inledning 225
 - 12.5.2 Läget när produktansvarslagen inte är tillämplig 226
 - 12.5.3 Produktansvarslagen 228
 - 12.5.4 Standardavtalen 231

13. Övriga regler i köplagen 233

14. Köprätten och den allmänna kontrakträtten 234

AVDELNING II – KONSUMENTKÖPLAGEN

15. Konsumentköplagen 243

- 15.1 Inledning 243
- 15.2 Lagens disposition 247
- 15.3 Grundläggande bestämmelser (1 kap.) 247
 - 15.3.1 Lagens innehåll 247
 - 15.3.2 Lagens tillämpningsområde m.m. 247
- 15.4 Varans avlämnande (2 kap.) 251
- 15.5 Näringsidkarens dröjsmål (3 kap.) 254
- 15.6 Fel på varan (4 kap.) 256
 - 15.6.1 Allmänt 256
 - 15.6.2 Krav på varan 257
 - 15.6.3 Fler krav på varan. Köparens kännedom om felet 261
 - 15.6.4 Näringsidkarens ansvar för fel 265
 - 15.6.5 Köp av levande djur 268
 - 15.6.6 Garantier 269
- 15.7 Påföljder vid fel på varan (5 kap.) 271
 - 15.7.1 Översikt, reklamation och innehållanderätt 271
 - 15.7.2 Avhjälpan och omleverans 273
 - 15.7.3 Prisavdrag och hävning 276
- 15.8 Skadestånd vid näringsidkarens avtalsbrott (6 kap.) 280
- 15.9 Konsumentens betalningsskyldighet och dröjsmål (7 kap.) 283
 - 15.9.1 Pris och tid för betalningen 283
 - 15.9.2 Avbeställning 284
 - 15.9.3 Dröjsmål och påföljder vid dröjsmål 285
- 15.10 Övriga bestämmelser om köp av varor (8 kap.) 288
 - 15.10.1 Begränsning av skada 288
 - 15.10.2 Verkningar av hävning och omleverans 288
 - 15.10.3 Anspråk mot näringsidkare i tidigare säljled 290
 - 15.10.4 Risken för vissa meddelanden m.m. 292
 - 15.10.5 Förhållandet till näringsidkarens borgenärer 292
- 15.11 Avtal om tillhandahållande av digitalt innehåll och digitala tjänster (9 kap.) 293

AVDELNING III – KREDITKÖP OCH LEASING

16. Avbetalningsköp, konsumentkrediter och leasing 297

- 16.1 Inledande anmärkningar 297
- 16.2 Konsumentkrediter 301
 - 16.2.1 Konsumentkreditlagens tillämpningsområde 301
 - 16.2.2 Näringsrättsliga regler 303
 - 16.2.3 Civilrättsliga regler 305
 - Kreditgivarens anbud bindande* 305
 - Räntor och avgifter* 305
 - Trepartsförhållanden. Allmänna regler* 306
 - Invändningar vid enkla fordringar* 309
 - Befriande betalning till oberättigad mottagare* 311
 - Underrättelse om överlåtelse* 312
 - Återbetalning* 313
 - Invändningar vid löpande skuldebrev* 314
 - Flera skulder till samma kreditgivare* 316
 - Betalning och uppsägning i förtid* 316
 - Obestämd löptid* 318
 - Återtagande av varan. Kopplingsförbehåll* 319
- 16.3 Avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl. 323
- 16.4 Leasing 325
 - 16.4.1 Inledning 325
 - 16.4.2 Leasing eller avbetalningsköp? 326
 - 16.4.3 Leasegivarens separationsrätt 328
 - 16.4.4 Leasegivarens konkurs 329
 - 16.4.5 Skatteeffekter 330
 - 16.4.6 Leasegivarens ansvar för fel 331
- 16.5 Missbruk av betalinstrument 333

AVDELNING IV – HANDELSREPRESENTANTER

17. Kommission, handelsagentur, återförsäljning m.m. 339

- 17.1 Inledande anmärkningar 339
- 17.2 Kommission 347
 - 17.2.1 Tillämpningsområde m.m. 347
 - 17.2.2 Kommissionärens skyldigheter 352
 - 17.2.3 Kommittentens skyldigheter 354
 - 17.2.4 Kommissionärens rättigheter 354
 - 17.2.5 Självinträde och kombination 358

17.2.6	Kommissionsavtalets upphörande, avgångsvederlag och konkurrensklausuler	361
17.2.7	Avvisning, skadestånd, reklamation och preskription	363
17.2.8	Rättsförhållandet till tredje man	366
17.3	Handelsagentur	381
17.3.1	Inledning	382
17.3.2	Agentens skyldigheter	383
17.3.3	Huvudmannens skyldigheter	383
17.3.4	Provision och säkerhet	383
17.3.5	Förhållandet till tredje man	385
17.3.6	Agenturavtalets upphörande m.m.	386
17.3.7	Skadestånd	388
17.3.8	Konkurrensklausuler	389

Viss litteratur 391

Bilaga 1 Konsumentköplag (2022:260), 9 kap. 394

Bilaga 2 NL 17 400

Bilaga 3 ALOS 05 408

Rättsfall 413

Sakregister 419